Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Koulutus

Puolustusvoimien liikenneopettajakoulutuksen kehittäminen

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2012:4

Puolustusvoimien liikenneopettajakoulutuksen kehittäminen

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2012:4

Opetus- ja kulttuuriministeriö • Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto • 2012

Undervisnings- och kulturministeriet • Utbildnings- och forskningspolitiska avdelningen • 2012

Opetus- ja kulttuuriministeriö / Undervisnings- och kulturministeriet
Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto / Utbildnings- och forskningspolitiska avdelningen
PL / PB 29
00023 Valtioneuvosto / Statsrådet
http://www.minedu.fi/OPM/julkaisut

ISBN 978-952-263-113-8 (nid.)
ISBN 978-952-263-114-5 (PDF)
ISSN-L 1799-0327
ISSN 1799-0327 (painettu)
ISSN 1799-0335 (PDF)

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä/
Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2012:4

Kuvailulehti

Julkaisija
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Julkaisun päivämäärä
17.2.2012

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri)
Puolustusvoimien liikenneopettajakoulutuksen kehittämistä käsittelevä työryhmä
Puheenjohtaja: johtaja Mika Tammilehto
Sihteerit: opetusneuvos Jukka Lehtinen, erityisasiantuntija Sanna Laaksonen

Julkaisun laji Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä

Toimeksiantaja Opetus- ja kulttuuriministeriö

Toimielimen asettamispvm 17.8.2011

Dnro 49/040/2011

Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen)
Puolustusvoimien liikenneopettajakoulutuksen kehittäminen
(Utvecklande av trafikläraruttbildningen inom försvarsmakten)

Julkaisun osat Muistio + liitteet

Tiivistelmä Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 17.8.2011 yhdessä puolustusministeriön sekä liikenne- ja viestintäministeriön kanssa työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää mahdollisuudet ja eri vaihtoehdot puolustusvoiminen järjestämän liikenneopettajakoulutuksen yhtenäistämiseksi opetushallinnon alaisen liikenneopettajakoulutuksen kanssa. Tähän liittyen työryhmän tehtävänä oli selvittää muutostarpeet ja tehdä tarvittavat ehdotukset koskien

1. lainsäädäntöä,
2. koulutuksen rahoitusta,
3. eri hallinnonalojen välistä yhteistyötä,
4. liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon osaamisvaatimuksia sekä
5. mahdollisesti muita ehdotuksia puolustusvoimien kuljetusalan koulutuksen kehittämisestä.

Työryhmä esittää seuraavia ehdotuksia puolustusvoimien liikenneopettajakoulutuksen kehittämiseksi:

Puolustusvoimien tarvitsemien liikenneopettajien koulutus toteutetaan vuoden 2013 alusta lukien opetushallinnon alaisen liikenneopettajakoulutuksen mukaisena.

Puolustusvoimien liikenneopettajakoulutuksen toteutusta muutetaan siten, että nykymuotoisesta liikenneopettajakoulutuksesta luovutaan moottoripyöräliikenneopettajakoulutusta lukuun ottamatta ja siirrytään käyttämään opetushallinnon alaista liikenneopettajan erikoisammattitutkintoa. Puolustusvoimat tekevät säädöksiinsä tarvittavat uuden liikenneopettajien koulutusmallin käyttöön ottamisen edellyttämät muutokset.

Liikenne- ja viestintäministeriö valmistelee ajokorttilainsäädäntöön tarvittavat muutokset osana laajempaa ajokorttilainsäädäntöä vuoden 2012 aikana niin, että ne tulisivat voimaan tammikuussa 2013. Ajokorttilain 91 §:ään tehdään muutos, joka mahdollistaa puolustusvoimien kuljettajakoulutuksessa suoritetun opetusharjoittelun hyväksymisen liikenneopettajaluvan edellyttämänä harjoitteluna. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 1 momentti, johon sisältyisi säännös liikenneopettajan erikoisammattitutkintoon liittyvän opetusharjoittelun toteuttamisesta. Ajokorttilain 91 §:n 2 momentista (nykyinen 1 momentti) samoin kuin ajokorttilain 88 §:n 1 momentin 2 kohdasta poistettaisiin viittaus autokoulussa tapahtuvaan harjoitteluun.

Kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain (273/2007) 12 §:ään ehdotetaan sisällytettäväksi uusi 4 momentti, jossa todettaisiin, että osana liikenneopettajan erikoisammattitutkintoon valmistavaa kuljetusalan ammattipätevyyskouluttajana toimimista koskevan tutkinnon osan koulutusta opiskelija voisi toimia opetushenkilöstön kelpoisuusvaatimuksista poiketen opettajana perustason ammattipätevyyskoulutukseen hyväksytyssä koulutuskeskuksessa, jos hänellä on ajokorttilain 91 §:ssä tarkoitettu opetusharjoittelulupa ja hän täyttää muut opetusharjoittelua koskevat vaatimukset.

Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset opetusharjoittelusta siten, että ammattipätevyyskoulutusluvan perustason ammattipätevyyskoulutukseen saaneet koulutuskeskukset voisivat toimia opetusharjoittelu antavina koulutuskeskuksina. Asetukseen sisällytettäisiin lisäksi säännös siitä, että opetusharjoitteluna hyväksyttäisiin myös puolustusvoimissa puolustusvoimien ajokorttia varten annettavassa kuljettajakoulutuksessa sekä ammattipätevyyslaissa tarkoitetussa koulutuskeskuksessa suoritettu opetusharjoittelu.

Puolustusvoimien tarpeeseen vastaava liikenneopettajien erikoisammattitutkintoon valmistava koulutus toteutettaisiin ensisijaisesti oppisopimuskoulutuksena. Tämä edellyttää, että valmistavan koulutuksen kustannusten kattamiseksi puolustusministeriö siirtää talousarviostaan 45 000 euron määrärahan opetus- ja kulttuuriministeriön talousarvioon 1.1.2013 alkaen. Tällä turvataan vuosittain noin 15 puolustusvoimien liikenneopettajan koulutus oppisopimuskoulutuksessa.

Liikenneopettajan erikoisammattitutkintoa järjestävät koulutuksen järjestäjät tiivistävät yhteistyötä keskenään ja puolustusvoimien kanssa, jotta puolustusvoimien tarpeisiin vastaava liikenneopettajien koulutus voitaisiin käynnistää heti vuoden 2013 alusta lukien. Autokoulut ja puolustusvoimat tiivistäisivät yhteistyötä liikenneopettajien tarvitsemien harjoittelupaikkojen varmistamiseksi autokouluissa ja puolustusvoimien koulutuskeskuksissa sekä puolustusvoimien liikenneopettajien että autokoulujen tarvitsemien liikenneopettajien koulutuksessa.

Avainsanat

Puolustusvoimat, liikenneopettajan erikoisammattitutkinto, liikenneopettaja, oppisopimuskoulutus

Sarjan nimi ja numero Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2012:4

ISSN-L 1799-0327
1799-0327 (painettu)
1799-0335 (PDF)

ISBN 978-952-263-113-8 (nid.)
978-952-263-114-5 (PDF)

Kokonaissivumäärä 28

Kieli suomi

Hinta

Luottamuksellisuus julkinen

Jakaja Kopijyvä Oy

Kustantaja Opetus- ja kulttuuriministeriö

Presentationsblad

Utgivare
Undervisnings- och kulturministeriet

Utgivningsdatum
17.2.2012

Författare (uppgifter om organets namn, ordförande, sekreterare)

Ordförande: Direktör Mika Tammilehto

Sekreterare: Undervisningsrådet Jukka Lehtinen, specialsakkunnig Sanna Laaksonen

Typ av publikation Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar

Uppdragsgivare Undervisnings- och kulturministeriet

Datum för tillsättande av 17.8.2011

Dnro 49/040/2011

Publikation (även den finska titeln)
Utvecklande av trafiklärarutbildningen inom försvarsmakten (Puolustusvoimien liikenneopettajakoulutuksen kehittäminen)

Publikationens delar promemoria samt bilagor

Sammandrag I samråd med försvarsministeriet och kommunikationsministeriet tillsatte undervisnings- och kulturministeriet en arbetsgrupp med uppgift att utveckla trafiklärarutbildningen inom försvarsmakten. Syftet var att lägga fram möjligheter och alternativ för att förenhetliga försvarsmaktens trafiklärarutbildning med den trafiklärarutbildning som sorterar under Utbildningsstyrelsen. I anslutning till detta fokuserade arbetsgruppen på ändringsbehoven och förslag gällande

1. lagstiftningen
2. finansiering av utbildningen
3. samarbete mellan olika förvaltningsgrenar
4. kunskapskraven gällande specialyrkesexamen för trafiklärare
5. eventuella övriga förslag för att utveckla utbildningen inom transportbranschen inom försvarsmakten

Arbetsgruppen föreslår följande förslag för att utveckla trafiklärarutbildningen inom försvarsmakten:

Utbildningen av trafiklärare för försvarsmaktens behov genomförs från början av år 2013 i enlighet med den trafiklärarutbildning som sorterar under Utbildningsstyrelsen.

Genomförandet av trafiklärarutbildningen inom försvarsmakten ändras så att man lägger ner trafiklärarutbildningen i sin nuvarande form. Detta gäller inte trafiklärarutbildningen för motorcyklar. En övergång sker till den specialyrkesexamen för trafiklärare som sorterar under Utbildningsstyrelsen. Försvarsmakten gör de ändringar i sina bestämmelser som tillämpningen av den nya utbildningsmodellen för trafiklärare medför.

Som en del av översynen av körkortslagstiftningen förbereder kommunikationsministeriet de ändringar som krävs i lagstiftningen under år 2012 så att ändringarna träder i kraft i januari 2013.

I körkortslagen görs en ändring i 91 § så att den undervisningspraktik som hör till försvarsmaktens förarutbildning godkänns som praktik som förutsätts för trafiklärartillståndet. Enligt förslaget utökas paragrafen med ett nytt 1 mom. som omfattar en bestämmelse om förverkligande av specialyrkesexamens undervisningspraktik. Körkortslagens 91 § 2 mom. (nuvarande 1 mom). upphävs enligt förslaget till den del där ingår en hänvisning till praktik i bilskolan. Samma gäller körkortslagens 88 § 1 mom. 2 punkt.

I förslaget ingår ett nytt 4 mom. i lagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare (273/2007). Om en person har sådant tillstånd för undervisningspraktik som avses i körkortslagens 91 § och om han eller hon i övrigt fyller kraven för undervisningspraktik föreslås att han eller hon under vissa omständigheter kan avvika från de krav som ställs på undervisningspersonal som har fått sin yrkeskompetens vid ett utbildningscentrum som har godkänts för utbildning för grundläggande yrkeskompetens. En person kan enligt förslaget fungera som lärare om han eller hon kan räkna sig till godo en del av de studier som krävs av en yrkeskompetensutbildare inom transportbranschen, som för sin del krävs för specialyrkesexamen för trafiklärare.

Enligt förslaget stipuleras i en förordning från kommunikationsministeriet noggrannare om undervisningspraktiken så att utbildningscentra som har beviljats utbildningstillstånd för yrkeskompetens på grundläggande nivå kan fungera som utbildningscentra som undervisar i undervisningspraktik. Enligt förslaget ingår i förordningen därtill en bestämmelse om att som undervisningspraktik också godkänna den undervisningspraktik som ges dels i förarutbildningen inom försvarsmakten för körkort inom försvarsmakten, dels i ett utbildningscentrum enligt lagen om yrkeskompetens.

Den utbildning som inom försvarsmakten förbereder en person för specialyrkesexamen för trafiklärare verkställs enligt förslaget i första hand som läroavtalsutbildning. Detta förutsätter att försvarsministeriet från sin budget överför ett anslag på 45 000 euro till undervisnings- och kulturministeriets budget från och med 1.1.2013. Överföringen behövs för att täcka kostnaderna för den förberedande utbildningen, som har dimensionerats för att i form av läroavtalsutbildning årligen ordna utbildning för cirka 15 trafiklärare inom försvarsmakten.

Utbildningsanordnare som erbjuder specialyrkesexamen för trafiklärare ska enligt förslaget intensifiera sitt inbördes samarbete och samarbetet med försvarsmakten. Detta syftar till att man i början av år 2013 kan inleda sådan utbildning av trafiklärare som svarar mot försvarsmaktens behov. Bilskolorna och försvarsmakten ska intensifiera sitt samarbete i syfte att säkerställa att det erbjuds sådana praktikplatser som trafiklärarna behöver i bilskolorna i försvarsmaktens utbildningscentra. Samarbete behövs också i utbildningen av trafiklärare inom försvarsmakten och i den utbildning som trafiklärarna i bilskolor får.

Nyckelord
försvarsmakten, specialyrkesexamen för trafiklärare, trafiklärare, läroavtalsutbildning

Seriens namn och nummer Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2012:4

ISSN-L 1799-0327
1799-0327 (Print)
1799-0335 (Online)

ISBN 978-952-263-113-8 (hft.)
978-952-263-114-5 (PDF)

Sidoantal 28

Språk finska

Pris

Sekretessgrad offentlig

Distribution Kopijyvä Oy

Förlag Undervisnings- och kulturministeriet

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 17.8.2011 yhdessä puolustusministeriön sekä liikenne- ja viestintäministeriön kanssa työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää mahdollisuudet ja eri vaihtoehdot puolustusvoiminen järjestämän liikenneopettajakoulutuksen yhtenäistämiseksi opetushallinnon alaisen liikenneopettajakoulutuksen kanssa. Tähän liittyen työryhmän tehtävänä oli selvittää muutostarpeet ja tehdä tarvittavat ehdotukset koskien

1 lainsäädäntöä,

2 koulutuksen rahoitusta,

3 eri hallinnonalojen välistä yhteistyötä,

4 liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon osaamisvaatimuksia sekä

5 mahdollisesti muita ehdotuksia puolustusvoimien kuljetusalan koulutuksen kehittämisestä.

Työryhmän puheenjohtajaksi opetus- ja kulttuuriministeriö nimesi johtaja Mika Tammilehdon opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Työryhmän jäseninä olivat hallitusneuvos Merja Leinonen opetus- ja kulttuuriministeriöstä, yli-insinööri Timo Repo Opetushallituksesta, insinöörikomentajakapteeni Ilmo Suurnäkki Pääesikunnasta, hallitusneuvos Eija Maunu liikenne- ja viestintäministeriöstä, yksikönpäällikkö Ari Herrala liikenteen turvallisuusvirastosta Trafista, johtaja Pekka Ahlgren Hämeen ammattikorkeakoulusta, koulutuspäällikkö Marko Noronen Jyväskylän koulutuskuntayhtymästä, puheenjohtaja Jarmo Jokilampi Suomen Autokoululiitto ry:stä, puheenjohtaja Antero Peiponen liikenneopetuksen tutkintotoimikunnasta. Työryhmän sihteereinä ovat toimineet opetusneuvos Jukka Lehtinen opetus- ja kulttuuriministeriöstä ja erityisasiantuntija Sanna Laaksonen puolustusministeriöstä.

Työryhmä kokoontui 6 kertaa.

Saatuaan muistionsa valmiiksi työryhmä jättää sen kunnioittavasti opetus- ja kulttuuriministeriölle.

Helsingissä 23.1.2012

Mika Tammilehto

Pekka Ahlgren

Ari Herrala

Jarmo Jokilampi

Merja Leinonen

Eija Maunu

Marko Noronen

Antero Peiponen

Timo Repo

Ilmo Suurnäkki

Jukka Lehtinen

Sanna Laaksonen

Sisältö

1 Johdanto 8

2 Puolustusvoimien liikenneopettajakoulutus 10

2.1 Koulutus ja sen sisältö 10

2.2 Liikenneopettajakoulutuksen kehittämistarpeet 11

3 Opetushallinnon alainen liikenneopettajakoulutus 12

3.1 Näyttötutkinnot 12

3.2 Koulutuksen järjestäjät ja järjestämislupa 13

3.3 Näyttötutkintojärjestelmän ja liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon rahoitus 13

3.4 Oppisopimuskoulutus 14

3.4.1 *Oppisopimuskoulutuksen järjestäminen* 15

3.4.2 *Oppisopimuskoulutuksen rahoitus* 16

3.5 Liikenneopettajan erikoisammattitutkinto 17

3.6 Liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon perusteet 18

4 Liikenneala ja liikenneopettajaa koskevan lainsäädännön muutostarpeita 19

4.1 Liikenneopettajalupa 19

4.2 Puolustusvoimien ajokortti- ja liikenneopettajakoulutus 20

4.3 Nykytilan arviointi 20

4.4 Muutostarpeet 20

5 Työryhmän ehdotukset 22

6 Ehdotusten vaikutukset 25

Liitteet 26

Liite 1. Puolustusvoimien liikenneopettajien koulutus. Nykyinen malli 26

Liite 2. Ajokorttilakiin ehdotettuja muutoksia 27

1 Johdanto

Puolustusvoimat on kouluttanut kuljettajia puolustusvoimien rauhan ja sodan ajan tarpeisiin vuosikymmenten ajan. Pääpaino kuljettajien kouluttamisessa on ollut sodan ajan tarpeiden täyttämisessä ja näin ollen puolustusvoimien koulutus on kohdistunut niin raskaan kaluston kuin kevyempienkin ajoneuvojen kuljettajiin. Näkyvimpänä osana koulutusta ovat olleet ja yhä ovat raskaan kaluston kuljettajat, joiden koulutuksesta osa annetaan taajamissa ja joista suuri osa työskentelee raskaan kaluston kuljettajan tai kuljetusalan tehtävässä myös varusmiespalveluksen jälkeen. Puolustusvoimat kouluttaa raskaan kaluston kuljettajien lisäksi kuljettajia muihinkin tehtäviin, mm. moottoripyöräläheteiksi (A-ajokorttiluokka) ja lääkintäalan kuljettajiksi (B/C1-ajokorttiluokka). Kuljettajakoulutuksen kesto vaihtelee viikoista kuukausiin ja jopa koko palveluajan kestäväksi.

Puolustusvoimien antama kuljettajakoulutus on ollut ja on laadultaan sellaista, että se täyttää vaatimukset kuljettajan ammattiin. Yhteiskunnan vaatimukset puolustusvoimille raskaan kaluston kuljettajien kouluttamiseksi lisääntyivät Euroopan unionin asettamien ikä- ja ammattipätevyysvaatimusten myötä ja puolustusvoimat aloitti vuonna 2009 ammattipätevyyskoulutuksen antamisen raskaan kaluston kuljettajille. Puolustusvoimille annettu vaatimus tai toisaalta oikeus toteuttaa ammattipätevyyskoulutusta koettiin luottamuksen osoituksena jo ennalta toimivaa koulutusjärjestelmää kohtaan. Koulutus raskaan kaluston kuljettajaksi on osaltaan muuttunut ammattipätevyyskoulutuksen myötä, mutta koulutuksen kokonaiskestoaikaan se ei ole tuonut muutoksia. Muutokset kohdistuvat harjoitteiden määrään ja aihealueiden kasvuun, jotka toteutetaan yhdessä liikenneopettajan kanssa. Tänä päivänä puolustusvoimien antaman ammattipätevyyskoulutuksen jälkeen kuljettajilla on laajemmat tiedot ja taidot kuin ennen ajatellen yhteiskunnan tarpeita ja kuljettajan toimintaa yrityksessä, mutta aiemminkin koulutus on täyttänyt raskaan kaluston kuljettajan tarvitsemat perustiedot ja -taidot.

Puolustusvoimien kuljettajakoulutus toteutettiin aiemmin lähes kokonaan puolustusvoimien omilla liikenneopettajilla. Nykyisin raskaan kaluston kuljettajien koulutus toteutetaan yhdessä ulkopuolisten palveluntuottajien kanssa ja puolustusvoimien henkilöstön kanssa.

Nykyisin puolustusvoimat kouluttaa liikenneopettajat omiin tarpeisiinsa palkatusta henkilöstöstään. Koulutusta on annettu pääsääntöisesti opistoupseeristolle, jonka peruskoulutus päättyi vuonna 2003. Nykyisin palveluksessa oleva opistoupseeristo vanhenee ja henkilöstöryhmänä lakkautuu ajan myötä. Tehtävät siirtyvät vähitellen sekä upseeristolle että aliupseeristolle. Kouluttajatehtävät, kuten liikenneopettajatehtävät, siirtyvät pääsääntöisesti aliupseeristolle, joille on jo järjestetty liikenneopettajakursseja. Koulutuksen sisältöä ja oppilaiden valintaperusteita on tarkasteltu aika ajoin esimerkiksi edellä mainittuun henkilöstöryhmämuutokseen liittyen.

Puolustusvoimien liikenneopettajakoulutus sekä liikenneopettajien antama kuljettajakoulutus joukko-osastoissa perustuu säädöksissä määriteltyyn opetukseen. Liikenneopettajien toteuttaman koulutuksen tavoitteena on ajoneuvon turvallinen käyttö, taloudellinen ajotapa ja turvallinen liikennekäyttäytyminen, jotka lisäävät kuljettajan mahdollisuuksia toimia ennakoivasti ja turvallisesti vaihtuvissa keliolosuhteissa eri liikenneympäristöissä. Koulutuksessa puolustusvoimien liikenneopettajilla on vankka ammattitaito, joka tuottaa osaavia kuljettajia puolustusvoimien ja yhteiskunnan tarpeisiin.

Puolustusvoimien tavoitteena on kehittää liikenneopettajiensa koulutusta vastaamaan nykytilannetta, jossa liikenneopettajana toimivalla kouluttajalla on yhä syvemmät tiedot ja taidot kuljettajien perusopetuksesta sekä vankka osaaminen raskaan kaluston kuljettajakoulutuksen kouluttajana, johtajana ja valvojana. Tavoitteeseen pyritään eri hallinnonalojen välistä yhteistyötä lisäämällä siten, että koulutus voidaan toteuttaa yhdessä paikassa kaikille koulutettaville samanaikaisesti, samansisältöisesti, opetussuunnitelman mukaisesti ja siitä valittavin sisällöin. Jäljempänä on esitetty yksityiskohtaisesti koulutuksen nykytila sekä esitykset koulutuksen toteuttamisesta lakimuutoksineen.

Moottoripyöräliikenneopettajakoulutus säilyy edelleen puolustusvoimien vastuulla johtuen muun muassa koulutuksen hyvin erilaisesta sisällöstä siviilipuolen koulutukseen verrattuna.

2 Puolustusvoimien liikenneopettajakoulutus

2.1 Koulutus ja sen sisältö

Koulutuksen tavoitteena on, että koulutettavat hallitsevat liikenneopettajalta edellytetyn ammatillisen, pedagogisen ja yhteistoimintaosaamisen työyhteisössä, sekä suorittavat puolustusvoimien liikenneopettajatutkinnon hyväksytysti.

Puolustusvoimien liikenneopettajakoulutus on tehty vastaamaan raskaan kaluston kuljettajien koulutusta. Koulutusta on tarkennettu vuosien kuluessa vastaamaan opettajien peruskoulutuksessa, oppilasaineksessa, ajoneuvokaluston kehityksessä ja muuttuneessa ympäristössä tapahtuneet muutokset. Koulutus vastaa hyvin kaikkien kuljettajien peruskoulutuksessa tarvittaviin tietoihin ja taitoihin. Yksityiskohtaiset tiedot oppilaiden valinnasta, tutkinnoista, luvan myöntämisen, uudistamisen ja peruuttamisen ehdoista sekä koulutussisällöstä käsketään puolustusvoimien asiakirjoissa.

Liikenneopettajakoulutuksessa on huomioitu opettajaoppilaiden omiin peruskoulutuksiin liittyvä pedagoginen koulutus. Tästä syystä viimeisimpänä liikenneopettajakoulutuksen muutoksena on lisätty pedagogista koulutusta, joka toteutetaan Hämeen rykmentin ja ulkopuolisen koulutuksen järjestäjän (AMK) toimesta. Pedagoginen osaaminen täydentyy vielä varsinaisella liikenneopettajakurssilla.

Puolustusvoimien liikenneopettajakoulutus muodostuu 60 opintoviikosta ja sen ajallinen kesto on noin 1,5 vuotta (liite 1).

Liikenneopettajakoulutus jakautuu seuraavasti:

- valmistava koulutus on 9 ov, josta
  - 3 ov kouluttaa Hämeen Rykmentti
  - 6 ov kouluttaa ulkopuolinen koulutuksen järjestäjä (AMK)
  - koulutuksella täydennetään oppilaiden osaamista kuljettajaopetuksen ja liikennepedagogiikan perusteiden osalta
- liikenneopettajakurssi 51 ov, josta
  - 6 ov suoritetaan lähiopetusjaksona Hämeen Rykmentissä
  - 43 ov suoritetaan ohjattuna opetusharjoitteluna puolustusvoimien kuljettajakoulutuskeskuksissa
  - 1 ov lähiopetusjaksona Hämeen Rykmentissä
  - 1 ov liikenneopettajatutkintotilaisuus

Puolustusvoimien liikenneopettajatutkinto suoritetaan pääesikunnan asettamalle tutkintolautakunnalle. Tutkintolautakunnassa ovat edustettuina Liikenne- ja viestintäministeriö, Liikenteen turvallisuusvirasto (Trafi) ja puolustusvoimat. Tutkinnossa oppilaan tulee antaa näyte omasta ajotaidostaan B- ja CE-luokan ajoneuvolla, ajo-opetustaidostaan sekä luokkaopetustaidostaan. Tutkintoon kuuluu myös kirjallinen koe, joka sisältää CE-luokan teoriakokeen ja niin sanotun lakikokeen.

Puolustusvoimissa koulutetaan vuosittain 8–16 liikenneopettajaa, jotka toimivat ajo- ja teoriaopettajina sekä kuljettajaopetuksen ja ammattipätevyyskoulutuksen vastaavina johtajina.

Puolustusvoimien liikenneopettajakoulutuksen kustannukset ovat noin 27 000 euroa. Hämeen rykmentissä järjestettävän kurssin kustannukset ovat noin 7 000 euroa (ajoharjoitteluratamaksut, opintomateriaali ja mahdolliset ulkopuoliset kouluttajat). Valmistavan koulutuksen ulkopuoliselle kouluttajalle maksettava osuus on noin 20 000 euroa.

Liikenneopettajakoulutuksen kustannuksiin ei sisälly omien kouluttajien palkkakustannuksia, omien ajoneuvojen käytöstä aiheutuvia kuluja eikä tilahallinnan kuluja. Kustannuksiin ei myöskään sisälly koulutettaville maksettavia virkamatkakorvauksia, 4 700 euroa/koulutettava (päivärahat, matkat ja majoitus).

2.2 Liikenneopettajakoulutuksen kehittämistarpeet

Vuosien 2009 ja 2010 aikana uudistettu puolustusvoimien liikenneopettajakoulutus antaa erinomaiset perusteet raskaan kuorma-auton ja ajoneuvoyhdistelmän (C- ja CE-luokka) liikenneopettajana toimimiseen.

Kuljetus- ja logistiikka-alan koulutuksessa on tapahtunut toimintaympäristön muutoksia, kuten puolustusvoimien kuljettajakoulutuksen uudistus (kumppanuus ja kumppanuuden hallinta) sekä liikenneopettajakoulutuksen muuttuminen liikenneopettajan erikoisammattitutkinnoksi. Puolustusvoimilla on tarve kehittää oman henkilöstön osaamista ja koulutusta. Liikenneopettajan erikoisammattitutkinto antaisi hyvät perusteet muuttuneiden tilanteiden hallintaan ja soveltuisi suoraan puolustusvoimien tarpeisiin.

Puolustusvoimien liikenneopettajakoulutuksen kehittämistyöryhmä on ollut mukana Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Jyväskylän aikuisopiston kanssa erikoisammattitutkintoon perustuvan liikenneopettajakoulutuksen toimintamallien kehittämisessä.

Liikenneopettajan erikoisammattitutkintoon johtava koulutus on kestoltaan noin puolitoista vuotta. Koulutuksesta osa on etäopiskelua ja osa opetusharjoittelua. Liikenneopettajakoulutus sisältää kaksi pakollista osiota ja kaksi valinnaista osiota. Valinnaisten osioiden opetusharjoittelu voitaisiin toteuttaa puolustusvoimien kuljettajaopetuksen ja ammattipätevyyskoulutuksen yhteydessä.

Puolustusvoimien näkemyksen mukaan sen antaman nykymuotoiseen liikenneopettajakoulutukseen ei ole kehittämistarpeita, vaan puolustusvoimien antamasta liikenneopettajakoulutuksesta voitaisiin luopua. Tällöin Suomessa olisi vain yksi yhtenäinen liikenneopettajakoulutus ja yhdenmukainen liikenneopettajalupa. Tämän mukaisesti puolustusvoimien tarvitsemat liikenneopettajat koulutettaisiin oppisopimuskoulutusmallin mukaisesti koulutusluvan omaavan oppilaitoksen toimesta.

Puolustusvoimilla on jatkossakin tarvetta omille liikenneopettajille, kuljettajaopetuksen ja ammattipätevyyskoulutuksen vastaavina johtajina sekä ajo- ja teoriaopettajina. Liikenneopettajien osaamista tarvitaan myös kuljettajakoulutuksen kumppanuuden hallinnassa sekä tutkintojen vastaanottajien koulutuksessa ja osaamisen varmistamisessa.

3 Opetushallinnon alainen liikenneopettajakoulutus

3.1 Näyttötutkinnot

Ammatillisen aikuiskoulutuksen näyttötutkintojärjestelmä on työelämän tarpeisiin kehitetty tutkintojärjestelmä, jossa voidaan osoittaa koulutuksessa ja työelämässä hankittu osaaminen. Näyttötutkinnot ovat ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomia tutkintoja. Näyttötutkintoina voidaan suorittaa ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja. Ammatillisessa perustutkinnossa osoitetaan ammattitaidon saavuttamisen edellyttämät tiedot ja taidot. Ammattitutkinnossa osoitetaan alan ammattityöntekijältä edellytettävä ammattitaito. Erikoisammattitutkinnossa osoitetaan alan vaativimpien työtehtävien hallinta. Näyttötutkinnoista säädetään ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) ja asetuksessa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (812/98).

Liikenneopettajan erikoisammattitutkinto on näyttötutkinto. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 13 §:n 1 momentin mukaan näyttötutkintoina suoritettavista tutkinnoista säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Tutkintorakenteessa on tällä hetkellä yhteensä 371 tutkintoa.

Opetushallitus päättää näyttötutkintoina suoritettavien tutkintojen perusteista. Tutkinnon perusteissa määritellään tutkinnossa vaadittava ammattitaito, tutkinnon osat ja mahdollisesti niistä muodostuvat osaamisalat, ammattitaidon osoittamistavat sekä tutkinnon arvioinnin yleiset perusteet. Liikenneopettajan erikoisammattitutkinnosta määrätään liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon perusteissa[1].

Näyttötutkinto suoritetaan osallistumalla tutkintotilaisuuteen. Näyttötutkinto suoritetaan osoittamalla tutkinnon perusteissa määritelty ammattitaito työpaikoilla työtehtävissä. Näyttötutkinnon voi suorittaa joko siihen valmistavan koulutuksen yhteydessä tai osallistumalla ilman valmistavaa koulutusta suoraan tutkintotilaisuuteen. Mikäli tutkinnon suorittajalla on luotettavia selvityksiä aikaisemmin osoitetusta osaamisesta, arvioijat arvioivat niiden vastaavuuden suhteessa näyttötutkinnon perusteiden osaamisvaatimuksiin. Valmistavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä päättää ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä näyttötutkintojen perusteiden mukaisesti. Näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen osallistuvalle tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus suorittaa näyttötutkinto.

1 Määräys 44/011/2010.

Liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon järjestämisestä ja valvonnasta vastaa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:n 1 momentin perusteella liikenneopetuksen tutkintotoimikunta. Tutkintotoimikunta antaa myös ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 a §:n 1 momentin mukaan tutkintotodistukset. Tutkintotodistuksen annetaan henkilölle, joka on hyväksytysti suorittanut kaikki tutkinnon suorittamiseksi edellytetyt tutkinnon osat. Tutkinnon osan hyväksytystä suorittamisesta tutkintotoimikunta antaa todistuksen pyydettäessä.

3.2 Koulutuksen järjestäjät ja järjestämislupa

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle, säätiölle tai valtion liikelaitokselle luvan ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavan koulutuksen ja ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämiseen. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että koulutus on tarpeellista ja että luvan hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset koulutuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. Luvassa määrätään koulutustehtävä, joka sisältää tarpeelliset määräykset opetuskielestä, koulutusaloista, näyttötutkintoihin valmistavan koulutuksen ja muun ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijatyövuosien sekä oppisopimusten määrästä ja erityisestä koulutustehtävästä sekä työelämän kehittämis- ja palvelutehtävästä ja muista koulutuksen ja tutkintojen järjestämiseen liittyvistä asioista.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt liikenneopettajan erikoisammattitutkintoon valmistavaan koulutukseen järjestämisluvat Jyväskylän koulutuskuntayhtymälle ja Hämeen ammatillisen korkeakoulutuksen kuntayhtymälle, jotka tulivat voimaan 1.6.2011 alkaen. Opetus- ja kulttuuriministeriön vuoden 2011 budjetissa liikenneopettajakoulutukseen on varattu enintään 150 opiskelijatyövuotta.

3.3 Näyttötutkintojärjestelmän ja liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon rahoitus

Ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusrahoitusta myönnetään ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen ja niihin valmistavan koulutuksen sekä muun kuin näyttötutkintoon valmistavan ammatillisen lisäkoulutuksen toteuttamiseen. Lisäkoulutuksen valtionosuusrahoitusta myönnetään myös ilman valmistavaa koulutusta, näyttötutkintoina suoritettavien ammatillisten perustutkintojen toteuttamiseen. Kun näyttötutkinto järjestetään näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen yhteydessä, valtionosuusrahoitus koskee sekä koulutuksesta että näyttötutkinnon järjestämisestä aiheutuneita kustannuksia. Lisäkoulutuksen rahoituksesta säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2010).

Valtionosuusrahoitusta myönnetään koulutuksen järjestäjälle, jolle opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt koulutuksen järjestämisluvan. Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitus määräytyy opetus- ja kulttuuriministeriön vahvistamien opiskelijatyövuosien määrän ja opiskelijatyövuotta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella. Suorite- ja yksikköhintapäätökset tehdään valtion talousarvion rajoissa. Lisäkoulutuksen rahoituksessa ei ole lakisääteistä kunnan rahoitusosuutta.

Ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnat opiskelijatyövuotta kohden lasketaan ammatillisen koulutuksen keskimääräisen yksikköhinnan perusteella. Yksikköhintoja porrastetaan eri hintaryhmiin kuuluvassa koulutuksessa, tuloksellisuuden perusteella ja erityisopetuksessa. Ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuuden prosentit ovat omaehtoisen koulutuksen osalta 85,60 prosenttia ja henkilöstökoulutuksen osalta 47,23 prosenttia.

Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjän yksikköhinnat opiskelijatyövuotta kohden erikseen omaehtoiseen ja henkilöstökoulutukseen saadaan, kun hintaryhmittäisten opiskelijatyövuosien ja hintaryhmittäin porrastettujen yksikköhintojen tulojen summa, johon on lisätty erityisopetuksen ja tulosrahoituksen osuudet, jaetaan myönnettävien opiskelijatyövuosien kokonaismäärällä. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi lisäksi erityisestä syystä korottaa yksikköhintaa. Ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuuden laskennallinen peruste muodostuu koulutuksen järjestäjälle vahvistettujen yksikköhintojen ja opiskelijatyövuosien tulona.

Vuonna 2011 liikenneopettajan erikoisammattitutkintoon valmistavan koulutuksen yksikköhinta on 11 686,65 euroa. Opetushallituksen vuoden 2011 kustannuskyselyssä seurataan erikseen liikenneopettajan valmistavasta koulutuksesta aiheutuvia kustannuksia.

Jos näyttötutkinnon järjestäjä järjestää perus-, ammatti- tai erikoisammattitutkintoja ilman valmistavaa koulutusta, se saa tähän tarkoitukseen valtionosuusrahoitusta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun asetuksen (1766/2009) 30 §:n mukaisesti. Näyttötutkinnon osan suorittaminen ilman valmistavaa koulutusta vastaa rahoitusta määrättäessä 8 prosenttia täydestä opiskelijatyövuodesta.

Ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelusta ja tutkinnoista perittävistä maksuista säädetään ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 17 §:ssä. Sen mukaan maksuja voidaan periä ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavasta koulutuksesta, näyttötutkintoon osallistuvalta sekä ammatti- ja erikoisammattitutkintoon osallistuvalta, kun hän suorittaa tutkinnon ilman siihen valmistavaa koulutusta. Ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon osallistuvalta, joka suorittaa tutkinnon ilman siihen valmistavaa koulutusta, voidaan periä kohtuullinen maksu tutkinnon järjestämisestä.

Näyttötutkintoon osallistuvalta peritään ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 17 §:n 3 momentin mukaan tutkintomaksu. Tutkintomaksu määritellään siten, että maksut vastaavat tutkintotoiminnasta aiheutuvia kustannuksia. Tutkintomaksujen suuruudesta päätetään eräiden oppilailta ja opiskelijoilta perittävien maksujen perusteista annetun opetusministeriön asetuksen (1323/2001) 5 §:ssä. Sen mukaan näyttötutkintoihin osallistuvalta perittävä kiinteä tutkintomaksu on 58 euroa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 §:n 7 kohdan ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 47 §:n nojalla opiskelijoilta perittävien maksujen perusteista soveltuvin osin sen mukaan kuin valtion maksuperustelaissa (150/1992) julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä maksuista säädetään.

3.4 Oppisopimuskoulutus

Oppisopimuskoulutus on ammatillisen koulutuksen järjestämismuoto, jonka erityispiirteenä on vaatimus koulutuksen toteutumisesta pääosin työpaikalla työtehtävien yhteydessä ja työsopimussuhteessa. Oppisopimuskoulutuksena voidaan suorittaa lähes kaikkia toisen asteen ammatillisia tutkintoja tai tutkinnon osia koulutuksen järjestämisluvan mukaisesti. Tällöin oppisopimuskoulutusta järjestetään joko ammatillisena peruskoulutuksena tai näyttötutkintojärjestelmän mukaisesti. Ammatillisia perustutkintoja voidaan suorittaa sekä ammatillisena peruskoulutuksena että aikuisten näyttötutkintona. Näyttötutkintoina voidaan suorittaa ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja. Tutkintonimikkeet ovat suojattuja. Myös tutkintorakenteen ulkopuolista koulutusta voidaan suorittaa oppisopimuksella. Yrittäjille on voitu järjestää oppisopimuskoulutusta vuodesta 1999 ja virkasuhteisille vuodesta 2008 lukien.

Oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskeva keskeinen lainsäädäntö sisältyy ammatillisesta koulutuksesta (630/1998) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuun lakiin (631/1998) sekä ammatillisesta koulutuksesta annettuun asetukseen (811/1998).

Oppisopimuskoulutukseen sovellettavasta työntekijöitä koskevasta lainsäädännöstä säädetään työsopimuslaissa (55/2001). Ne työsopimuslain säädökset, joita oppisopimuskoulutukseen ei sovelleta, on todettu ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 18 §:ssä. Saman pykälän 3 momentin mukaan oppisopimuskoulutuksessa opiskelijaan sovelletaan lisäksi, mitä työntekijän osalta säädetään työajasta, vuosilomasta, työturvallisuudesta ja työntekijän muusta suojelusta.

Oppisopimuskoulutuksen rahoitusjärjestelmästä säädetään laissa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009) sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa asetuksessa (1766/2009).

3.4.1 Oppisopimuskoulutuksen järjestäminen

Oppisopimuskoulutuksella tarkoitetaan työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettäviä opintoja, joita täydennetään tietopuolisilla opinnoilla. Oppisopimuskoulutus perustuu työnantajan ja vähintään 15 -vuotiaan oppisopimusopiskelijan väliseen määräaikaiseen työsopimukseen. Oppisopimukseen liitetään aina henkilökohtainen opiskeluohjelma (HOPS), joka laaditaan Opetushallituksen vahvistamien opetussuunnitelman tai näyttötutkinnon perusteiden pohjalta.

Oppisopimuskoulutuksen edellytyksenä on työpaikka, jolla on käytettävissä opetussuunnitelman tai näyttötutkinnon perusteiden mukaisen koulutuksen järjestämisen kannalta riittävästi tuotanto- ja palvelutoimintaa, tarpeellinen työvälineistö sekä ammattitaidoltaan pätevää henkilökuntaa, joka voidaan määrätä opiskelijan vastuulliseksi kouluttajaksi. Työpaikalla annettavaa koulutusta täydennetään tietopuolisella koulutuksella, josta vastaavat pääosin ammatilliset oppilaitokset ja aikuiskoulutuskeskukset.

Työnantaja maksaa oppisopimusopiskelijalle työehtosopimuksen mukaista palkkaa työpaikalla tapahtuvan koulutuksen ajalta. Tietopuolisen koulutuksen ajalta opiskelija saa opintososiaalisina etuina esimerkiksi päivärahaa sekä korvauksia matkakustannuksista ja majoituksesta Työnantajalle maksetaan koulutuskorvausta työpaikalla annettavasta koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin.

Oppisopimuksen kesto on ammatillisen peruskoulutuksen osalta yleensä enintään kolme vuotta muun muassa opiskelijan aikaisemmista opinnoista ja työkokemuksesta riippuen. Lisäkoulutuksen tavoitteena on ylläpitää ja edistää ammattitaitoa peruskoulutuksen pohjalta. Tutkintotavoitteinen lisäkoulutus on kestoltaan keskimäärin 1-1,5 vuotta.

Oppisopimuskoulutus on julkisen valvonnan alaista toimintaa ja sen järjestäminen on sidottu koulutuksen järjestämislupaan. Sitä voivat järjestää luvan saaneet kunnat, kuntayhtymät, rekisteröidyt yhteisöt tai säätiöt taikka valtion liikelaitokset ja valtion oppilaitokset (L630/98, 8 §). Ammatillisen koulutuksen lainsäädäntö on neutraali koulutuksen järjestäjän omistuspohjan suhteen. Perustutkintotavoitteisen oppisopimuskoulutuksen tarjonnan laajuudesta päättää koulutuksen järjestäjä. Oppisopimusmuotoisen lisäkoulutuksen tarjonta on määrällisesti säädeltyä, jolloin opetus- ja kulttuuriministeriö päättää vuosittain valtion talousarvion nojalla oppisopimusten vuotuisen enimmäismäärän.

Oppisopimuskoulutuksen järjestäminen perustuu verkostoon, jonka osapuolia ovat oppisopimuskoulutuksen vastuullisen järjestäjän ohella opiskelija, työnantaja, tietopuolisen koulutuksen ja näyttötutkintojen toteuttajat. Näiden lisäksi koulutuksen järjestämiseen voivat liittyä myös työhallinnon edustajat.

Oppisopimuskoulutuksen järjestämisellä tarkoitetaan sitä, että koulutuksen järjestäjä vastaa oppisopimuskoulutuksen toteuttamisesta, johdosta ja valvonnasta (A811/98, 7 §). Koulutuksen järjestäjä huolehtii tällöin koulutuksen kaikista paikallisista viranomaistehtä-

vistä, kuten koulutusedellytysten ja koulutustyöpaikan soveltuvuuden arvioinnista, henkilökohtaisen opiskeluohjelman laadinnasta, oppisopimuksen vahvistamisesta, työnantajalle maksettavien koulutuskorvausten maksamisesta, tietopuoleisen koulutuksen toteuttamisesta järjestäjän omissa oppilaitoksissa tai niiden hankkimisesta muilta koulutuksen järjestäjiltä, näyttötutkintomahdollisuuden järjestämisestä, opiskelijoiden opintososiaalisten etuuksien maksamisesta opetukseen ja näyttötutkintoihin osallistumisen ajalta sekä koulutuksen hallinto-, valvonta- ja ohjaushenkilöstön palkkauksesta ja muista hallintokuluista. Koulutuksen järjestäjä päättää itsenäisesti, miten organisoi oppisopimuskoulutuksen paikallisten viranomaistehtävien hoitamisen.

3.4.2 Oppisopimuskoulutuksen rahoitus

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) perusteella oppisopimuskoulutuksen rahoitus määräytyy laskennallisena opiskelijakohtaisena yksikköhintana. Koulutuksen järjestäjälle myönnetään rahoitusta oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen käyttökustannuksiin euromäärä, joka saadaan, kun oppisopimusopiskelijoiden määrät kerrotaan erikseen peruskoulutusta ja lisäkoulutusta varten määritetyillä yksikköhinnoilla. Rahoituksen käyttö ei ole sidoksissa rahoituksen myöntämis- ja laskentaperusteisiin.

Oppisopimusmuotoisessa ammatillisessa peruskoulutuksessa kunnilla on lakisääteinen rahoitusvastuu. Ne maksavat asukaskohtaisena rahoitusosuutena 58,11 prosenttia koulutuksen kustannuksista. Ammatillinen lisäkoulutus on kokonaan valtion rahoittamaa ilman kuntien rahoitusosuutta.

Ammatillisiin perustutkintoihin järjestettävän oppisopimuskoulutuksen yksikköhinta perustuu vuosittain vahvistettavaan ammatillisen koulutuksen keskimääräiseen yksikköhintaan, josta se on 63,13 %. Ammatillisena lisäkoulutuksena järjestettävän oppisopimuskoulutuksen yksikköhinnoista päätetään vuosittain valtion talousarvion rajoissa erikseen ammatti- tai erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta varten ja erikseen muuta ammatillista lisäkoulutusta varten. Ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon valmistavan koulutuksen yksikköhinta vuonna 2011 oli 3 223,16 euroa ja muun oppisopimuksena toteutettavan ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinta 2 327,78 euroa. Oppisopimuskoulutuksessa yksikköhintoja ei porrasteta alakohtaisesti. Ammatillisiin perustutkintoihin järjestettävässä oppisopimuskoulutuksessa oppisopimusten järjestäjäkohtaista määrää ei kiintiöidä vaan koulutusta saa järjestää kysynnän mukaisesti. Ammatillisessa lisäkoulutuksessa oppisopimusten enimmäismääristä päätetään vuosittain valtion talousarviossa ja erikseen järjestäjäkohtaisella enimmäismääräpäätöksellä.

Ammatillisiin perustutkintoihin järjestettävä oppisopimuskoulutus sisältyy ammatillisen peruskoulutuksen tulosrahoitusjärjestelmään ja lisäkoulutuksena järjestettävä oppisopimuskoulutus lisäkoulutuksen tulosrahoitusjärjestelmään. Molemmissa tulosrahoitusjärjestelmissä tuloksellisuuden perusteella määräytyvän rahoituksen osuus on vuodesta 2010 lukien ollut 3 prosenttia.

Koulutuksen järjestäjän oppisopimuskoulutuksen rahoitus perustuu tammikuun 20. ja syyskuun 20. tilastointipäivien opiskelijamäärien keskiarvoihin. Koulutuksen järjestäjä ilmoittaa opiskelijamäärät Opetushallitukselle. Tilastointipäivän opiskelijamäärissä voidaan huomioida opiskelijat, joiden oppisopimus on voimassa ja opiskelu on päätoimista.

Oppisopimuskoulutuksen järjestäjä on velvollinen maksamaan saamastaan rahoituksesta koulutuskorvausta työnantajille työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävästä koulutuksesta. Lisäksi, jos opiskelijalle tulee ansionmenetyksiä eli hän ei saa

tietopuolisen koulutuksen ajalta palkkaa, koulutuksen järjestäjän velvollisuutena on maksaa opintososiaalisia etuuksia, joita ovat päiväraha sekä matka- ja majoituskorvaus, jonka koulutuksen järjestäjä voi itse määritellä.

3.5 Liikenneopettajan erikoisammattitutkinto

Opetus- ja kulttuuriministeriö teki päätöksen liikenneopettajan erikoisammattitutkinnosta ja liitti uuden tutkinnon tutkintorakenteeseen vuoden 2009 lopulla. Opetushallitus käynnisti tutkinnon perusteiden valmistelun, jota varten nimitettiin työryhmä. Työryhmän esityksen perusteella Opetushallitus antoi määräyksen tutkinnon perusteista 22.6.2010, tutkinnon perusteet tulivat voimaan 1.8.2010 alkaen. Tutkinnon organisoinnista vastaa Opetushallituksen asettama Liikenneopetuksen tutkintotoimikunta, joka aloitti toimintansa 1.8.2010.

Näyttötutkinto suoritetaan osoittamalla hyväksytysti tutkinnon perusteissa vaadittu osaaminen tutkintotilaisuuksissa käytännön työssä ja toiminnassa. Jokainen tutkinnon osa on arvioitava erikseen. Arvioinnin tekevät työnantajien, työntekijöiden ja opetusalan edustajat yhdessä. Tutkinnon järjestäjällä on järjestämissopimus tutkintotoimikunnan kanssa. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta. Tutkintotodistus voidaan antaa, kun kaikki tutkinnon suorittamiseksi määrätyt tutkinnon osat on suoritettu hyväksytysti. Tutkinnon osa muodostaa ammatin osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi, arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Tutkinnon osissa määritellyissä ammattitaitovaatimuksissa keskitytään ammatin ydintoimintoihin, toimintaprosessien hallintaan ja kyseessä olevan alan ammattikäytäntöihin.

Ammattitaidon arvioinnissa tulee perusteellisesti ja huolellisesti tarkastella sitä, miten tutkinnon suorittaja on osoittanut osaavansa sen, mitä tutkinnon perusteissa kyseessä olevan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksissa edellytetään. Arvioinnissa käytetään tutkinnon perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä. Vain yhden menetelmän käytöllä ei välttämättä saada luotettavaa tulosta. Arvioinnissa otetaan huomioon ala- ja tutkintokohtaiset erityispiirteet tutkinnon perusteiden mukaisesti. Mikäli tutkinnon suorittajalla on luotettavia selvityksiä aikaisemmin osoitetusta osaamisesta, arvioijat arvioivat niiden vastaavuuden näyttötutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin. Arvioijat ehdottavat dokumentin tutkintotoimikunnalle tunnustettavaksi osaksi näyttötutkinnon suoritusta. Lopullisen päätöksen aiemmin osoitetun ja luotettavasti selvitetyn osaamisen tunnustamisesta tekee tutkintotoimikunta.

Tutkinnon suorittajan ammattitaitoa arvioivilla henkilöillä tulee olla hyvä ammattitaito ko. näyttötutkinnon alalta. Tutkintotoimikunta ja näyttötutkinnon järjestäjä sopivat arvioijista näyttötutkintojen järjestämissopimuksessa.

Tutkintotodistuksen ja todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta antaa tutkintotoimikunta. Todistuksen valmistavaan koulutukseen osallistumisesta antaa koulutuksen järjestäjä. Opetushallitus on antanut määräyksen todistuksiin merkittävistä tiedoista.

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehtoja. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin valmistavan koulutuksen yhteydessä. Koulutuksen järjestäjä päättää näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Henkilökohtaistamisesta Opetushallitus on antanut erillisen määräyksen.

3.6 Liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon perusteet

Liikenneopettajan työ sisältää yksinkertaistaen ajo- ja teoriaopetusta eri ajokorttiluokissa. Näiden taitojen oppimiseksi liikenneopettajaksi opiskelevalle tarjotaan koulutusta aikuiskoulutuksen lainsäädännön ja liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutus toteutetaan sekä teoriaopintoina että käytännön harjoitteluna. Liikenneopettajan työ edellyttää liikenneopettajalupaa ja opetettavan ajoneuvon ajo-oikeutta.

Liikenneopettajan työtä säädellään lainsäädännöllä. Työtehtävät ovatkin suurelta osin sellaisia, joihin edellytetään joko liikenneopettajalupaa tai liikenneopettajan koulutukseen liittyvää opetusharjoittelun lupaa. Luvanvarainen opetusharjoittelu tapahtuu harjoittelukouluksi hyväksytyssä autokoulussa. Liikenteen turvallisuusvirasto, Trafi hyväksyy autokoulun harjoittelukouluksi. Luvan opetusharjoitteluun myöntää opetus- ja kulttuuriministeriön ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvan haltija, jonka lupaan sisältyy liikenneopettajakoulutusta koskeva erityistehtävä. Opetusharjoitteluluvan myöntämisen ehtona on liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon ”Autokoulutoimintojen hoitaminen” tutkinnon osan suoritus sekä 21 vuoden ikä. Ajokorttilain 91 §:n on säädelty tarkemmin autokoulun opettajan kelpoisuudesta toimia opettajaharjoitteluluvalla.

Liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon suorittaminen edellyttää vähintään neljän tutkinnon osan hyväksyttyä suorittamista. Liikenneopettajan erikoisammattitutkinto muodostuu kahdesta kaikille pakollisesta osasta ja kuudesta valinnaisesta osasta. Tutkinnon pakollisten osien hyväksytty suoritus on edellytys valinnaisten osien suorittamiselle. Tutkinnon osien suoritusjärjestyksellä varmistetaan liikenteessä tapahtuvan opetuksen turvallisuus. Ennen tutkinnon osan ”Kuljetusalan perustason ammattipätevyyskouluttajana toimiminen” suorittamista tulee edeltää joko tutkinnon osa ”Ammatillisen kuljettajakoulutuksen opetustehtävät” tai tutkinnon osa ”Kuorma- tai linja-autonkuljettajien C- ja D-opetuksen toteuttaminen” -tutkinnon osa.

Tutkinnon suorittajalta edellytetään vähintään B-luokan pysyvää ajo-oikeutta. Saadakseen liikenneopettajaluvan hänen tulee täyttää muissa säädöksissä liikenneopettajaluvan saamiseksi asetetut vaatimukset. Ajo-opetusharjoittelussa vaadittavasta luvasta säädetään tarkemmin liikenne- ja viestintäministeriön säädöksillä.

Tutkinnon pakolliset osat ovat:

- Autokoulutoimintojen hoitaminen
- Liikenneopettajana toimiminen

Lisäksi on suoritettava vähintään kaksi seuraavista valinnaisista tutkinnon osista:

- Moottoripyöräopetuksen toteuttaminen
- Kuorma- tai linja-autonkuljettajien C- ja D-opetuksen toteuttaminen
- Kuljettajantutkinnon vastaanottajana toimiminen B- ja AM-luokissa
- Ammatillisen kuljettajakoulutuksen opetustehtävät[1)]
- Kuljetusalan ammattipätevyyskouluttajana toimiminen
- Opetustoiminnan johtaminen ja yrittäjyys

4 Liikenneala ja liikenneopettajaa koskevan lainsäädännön muutostarpeita

4.1 Liikenneopettajalupa

Autokoulun opettajan liikenneopettajalupavaatimuksesta säädetään ajokorttilaissa. Lupa vaaditaan myös autokoulun opetustoiminnasta vastaavalta johtajalta. Vaatimuksesta voidaan poiketa teoriaopetuksen ja mopokoulutuksen kohdalla. Lisäksi ajokorttilain 84 §:n 2 momentissa säädetään, että liikenneopettajia kouluttavassa laitoksessa opiskeleva saa osana liikenneopettajan erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta toimia opetusharjoittelukouluksi hyväksytyssä autokoulussa opettajana ilman liikenneopettajalupaa, jos hänellä on opetusharjoittelulupa.

Ajokorttilain 88 §:ssä säädetään liikenneopettajaluvan myöntämisen edellytyksistä. Luvan myöntäminen edellyttää vähintään 23 vuoden ikää, liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon ja siihen liittyvän 84 §:ssä tarkoitetun opetusharjoittelun suorittamista, B-luokan ajokorttia vähintään kolmen vuoden ajalta, raskaan kaluston kuljettajien tiukempien terveysvaatimusten täyttymistä ja sopivuutta tehtävään henkilökohtaisten ominaisuuksien puolesta. Sopivuutta arvioitaessa otetaan huomioon henkilön syyllistyminen erinäisiin rikoksiin ja rikkomuksiin.

Liikenneopettajalupa tuottaa B-luokan opettajakelpoisuuden ja oikeuden myös mopokoulutukseen. Muiden luokkien osalta luvan hakijan on osoitettava suorittaneensa ko. luokkaa vastaavan erikoisammattitutkinnon vapaavalintaisen tutkinnonosan ja hänellä tulee olla opetettavaa luokkaa vastaavan ajoneuvon ajo-oikeus. Näitä ovat moottoripyörän ja C- ja D-luokan ajokorttikoulutukseen valmistavat osat.

Säännös liikenneopettajan erikoisammattitutkintoon liittyvästä opetusharjoittelusta sisältyy ajokorttilain 91 §:ään. Sen mukaan opetusharjoitteluluvan autokoulussa tapahtuvaan opetusharjoitteluun myöntää liikenneopettajia kouluttava laitos, jonka järjestämislupaan sisältyy po. koulutusta koskeva erityistehtävä. Luvan myöntäminen edellyttää erikoisammattitutkinnon autokoulutoimintojen hoitamista koskevan tutkinnon osan suorittamista ja vähintään 21 vuoden ikää. Lisäksi opiskelijalla on oltava edellytykset liikenneopettajaluvan saamiseen muutoin kuin koulutusvaatimuksen osalta. Pykälään sisältyy oppilaitoksen oikeus saada poliisilta lausunto opiskelijan sopivuudesta liikenneopettajaluvan saamiseen. Opetusharjoittelua koskevat tarkemmat säännökset sisältyvät liikenne- ja viestintäministeriön asetukseen liikenneopettajaoppilaiden opetusharjoittelusta.

4.2 Puolustusvoimien ajokortti- ja liikenneopettajakoulutus

Voimassa olevaan ajokorttilain 58 §:ään sisältyvät perussäännökset moottorikäyttöisten sotilasajoneuvojen kuljettamiseen vaadittavista ajokorteista ja luvista sekä säännökset kuljettajan terveysvaatimuksista ja puolustusvoimien kuljettajantutkintojen ja kuljettajaopetuksen sisältövaatimuksista, jotta tutkintojen vastaavuus siviilitutkinnon kanssa toteutuu. Muutoin puolustusvoimien ajokorteista ja luvista sekä niiden kohdalla noudatettavasta menettelystä säädetään pykälään sisältyvän valtuuden nojalla puolustusministeriön asetuksella. Pykälään sisältyy myös valtuus säätää puolustusvoimien liikenneopettajakoulutuksen sisällöstä ja liikenneopettajantutkinnosta puolustusministeriön asetuksella.

4.3 Nykytilan arviointi

Ajokorttilaissa säädetään ajokorttikoulutuksesta ja sen vaatimuksista. Ajokorttilain liikenneopettajalupaa ja opetusharjoittelua koskevat säännökset koskevat nykyään vain autokoulussa tapahtuvaa opetusharjoittelua ajokorttikoulutuksessa.

Liikenneopettajaluvan myöntäminen edellyttää liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon suorittamista. Puolustusvoimien liikenneopettajakoulutusta ja –tutkintoa koskevat omat säännöksensä, joten luvan myöntäminen ei ole mahdollista puolustusvoimien liikenneopettajakoulutuksen tai liikenneopettajaluvan perusteella. Vastaava käytäntö on ollut voimassa ennen nykymuotoista liikenneopettajakoulutusta.

Viime vuosikymmenen lopulla toteutetut raskaan kaluston kuljettajien kelpoisuusvaatimukset merkitsivät muutoksia raskaan liikenteen ajokortin suorittamiseen. Ammattipätevyysvaatimusten käyttöönotto yhdessä kiristyneiden ajokorttisäännösten kanssa vähensi C-luokan ajokorttien suoritusmääriä varsin merkittävästi. Perinteisesti CE- ja D-luokan ajokorttikoulutusta on annettu vain muutamissa autokoululuvalla toimivissa kouluissa, mutta sen sijaan C-luokan koulutuksen antaminen on ollut verrattain yleistä. Aiemmin C-luokan ajokortteja suoritettiin 16 000 - 20 000 vuodessa kun vuonna 2010 enää noin 8 000 ja vuonna 2011 noin 6 500. Puolustusvoimissa suoritettujen ajokorttien määrä on vuodessa noin 2 500. Monet autokoulut ovat lopettaneet C-luokan koulutuksen järjestämisen, minkä johdosta opetusharjoittelun järjestäminen autokouluissa on vaikeaa. Ammatillisen koulutuksen kuljettajaopetus tullaan vuodesta 2012 lukien järjestämään myös C-luokassa autokoululuvalla, mikä käytännössä lisää harjoittelupaikkoja.

4.4 Muutostarpeet

Jos puolustusvoimien liikenneopettajakoulutus integroidaan siviililiikenneopettajakoulutukseen, suoritettu tutkinto oikeuttaa sellaisenaan ajokorttilaissa tarkoitetun liikenneopettajaluvan saamiseen. Puolustusministeriön säännösten mukaista puolustusvoimien liikenneopettajantutkintoa ei rinnastettaisi edelleenkään siviililiikenneopettajatutkintoon, joten se ei tuottaisi liikenneopettajalupakelpoisuutta. Puolustusvoimien liikenneopettajakoulutuksen integroiminen siviilikoulutukseen edellyttäisi, että opetusharjoittelu voitaisiin suorittaa myös ilman autokoululupaa annettavassa puolustusvoimien omassa kuljettajakoulutuksessa. Harjoittelu koskisi tällöin raskaan kaluston C-, CE- ja D-luokan opetusta.

Koska puolustusvoimat on suurin raskaan kaluston kuljettajien kouluttaja, siitä syystä olisi myös muuten tarpeita hyväksyä puolustusvoimien kuljettajakoulutuksessa tapahtuva opetusharjoittelu raskaan kaluston luokissa. Siellä koulutetaan vuosittain noin 3 500–3 700 raskaan kaluston kuljettajaa.

Puolustusvoimissa olisi edelleen puolustusvoimien liikenneopettajaluvan haltijoita. Siksi puolustusvoimien koulutuksessa harjoiteltaessa olisi perusteltua, että ohjaajana voisi toimia myös puolustusvoimien liikenneopettajaluvan haltija. Vastaavasti on raskaan kaluston kuljettajien ammattipätevyyskoulutuksessa hyväksytty puolustusvoimien liikenneopettajakelpoisuus.

Ajokorttilaissa säädetään ajokorttikoulutuksesta autokoulussa. Liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon myötä liikenneopettajantutkinnon sisältö on laajentunut käsittämään myös kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyyskoulutuksessa toimimisen. Tämä koulutus annetaan ao. ammattipätevyyttä koskevassa laissa (273/2007) tarkoitetussa koulutuskeskuksessa. Ajokorttilain säännökset samoin kuin mainitun ammattipätevyyslain säännökset eivät nykyisellään mahdollista opiskelijan toimimista opetusharjoittelussa ammattipätevyyskoulutusta antavassa koulutuskeskuksessa. Liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon raskaan kaluston kuljettajan ammattipätevyyskoulutusta koskevan tutkinnon osan harjoittelu olisi myös liikenneopettajakoulutuksen yhdentyessä perusteltua voida tapahtua puolustusvoimien koulutuskeskuksessa (liite 2).

5 Työryhmän ehdotukset

Työryhmä esittää seuraavia ehdotuksia puolustusvoimien liikenneopettajakoulutuksen kehittämiseksi:

Puolustusvoimien tarvitsemien liikenneopettajien koulutus toteutetaan vuoden 2013 alusta lukien opetushallinnon alaisen liikenneopettajakoulutuksen mukaisena.

Puolustusvoimien liikenneopettajakoulutuksen toteutusta muutetaan siten, että nykymuotoisesta liikenneopettajakoulutuksesta luovutaan moottoripyöräliikenneopettajakoulutusta lukuun ottamatta ja siirrytään käyttämään opetushallinnon alaista liikenneopettajan erikoisammattitutkintoa.

Opetushallitus on 22.6.2010 vahvistanut liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon perusteet. Liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon perusteisiin ei tarvitse puolustusvoimien osalta muutoksia, vaan tutkinnon perusteet soveltuvat nykymuotoisen koulutuksen toteuttamiseen.

Lähtökohtana on, että puolustusvoiminen tarvitsemat liikenneopettajat suorittaisivat vuodesta 2013 alusta lukien erikoisammattitutkinnon samalla tavalla kuin muutkin liikenneopettajat. Muutos antaisi puolustusvoimien palveluksessa oleville myös mahdollisuuden toimia muiden työnantajien palveluksessa. Puolustusvoimat säilyttää kuitenkin valmiuden antaa omaa liikenneopettajakoulutusta, mikäli tarve sitä edellyttää. Myös puolustusvoimissa annettava moottoripyöräliikenneopettajakoulutus säilyy nykymuotoisena.

Puolustusvoimien liikenneopettajatutkintolautakunnan toimikausi on päättynyt vuoden 2011 lopussa ja tarvittaessa puolustusvoimat asettaa uudelleen lautakunnan.

Puolustusvoimat tekevät säädöksiinsä tarvittavat uuden liikenneopettajien koulutusmallin käyttöön ottamisen edellyttämät muutokset.

Puolustusvoimien liikenneopettajaluvista säädetään tällä hetkellä asetuksessa puolustusvoimien ajokorteista (667/1993). Kyseinen asetus on tarpeen kumota liikenneopettajia koskevien säädösten osalta vuoden 2012 loppuun mennessä.

Liikenne- ja viestintäministeriö valmistelee ajokorttilainsäädäntöön tarvittavat muutokset osana laajempaa ajokorttilainsäädäntöä vuoden 2012 aikana niin, että ne tulisivat voimaan tammikuussa 2013.

Ajokorttilain 91 §:ään tehdään muutos, joka mahdollistaa puolustusvoimien kuljettajakoulutuksessa suoritetun opetusharjoittelun hyväksymisen liikenneopettajaluvan edellyttämänä harjoitteluna. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 1 momentti, johon sisältyisi säännös liikenneopettajan erikoisammattitutkintoon liittyvän opetusharjoittelun toteuttamisesta.

Opetusharjoittelu tapahtuisi edelleen pääasiassa autokoulussa, koska liikenneopettajalupa tuottaa B-luokan opetuskelpoisuuden. Muiden luokkien opetuskelpoisuus riippuu suoritettavan erikoisammattitutkinnon sisällöstä. Momenttiin ehdotetaan sisällytettäväksi valtuus säätää muualla kuin autokoulussa tapahtuvasta opetusharjoittelusta ja sen ehdoista liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella. Sen nojalla puolustusvoimien kuljettajakoulutuksessa suoritettu opetusharjoittelu voitaisiin hyväksyä liikenneopettajaluvan edellyttämänä harjoitteluna.

Ajokorttilain 91 §:n 2 momentista (nykyinen 1 momentti) samoin kuin ajokorttilain 88 §:n 1 momentin 2 kohdasta poistettaisiin viittaus autokoulussa tapahtuvaan harjoitteluun.

Lisäksi 91 §:n 3 momentin (nykyinen 2 momentti) viittausta tarkistettaisiin.

Kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain (273/2007) 12 §:ään ehdotetaan sisällytettäväksi uusi 4 momentti, jossa todettaisiin, että osana liikenneopettajan erikoisammattitutkintoon valmistavaa kuljetusalan ammattipätevyyskouluttajana toimimista koskevan tutkinnon osan koulutusta opiskelija voisi toimia opetushenkilöstön kelpoisuusvaatimuksista poiketen opettajana perustason ammattipätevyyskoulutukseen hyväksytyssä koulutuskeskuksessa, jos hänellä on ajokorttilain 91 §:ssä tarkoitettu opetusharjoittelulupa ja hän täyttää muut opetusharjoittelua koskevat vaatimukset. Lisäys on vastaava kuin ajokorttilain 84 §:ssä on opetusharjoittelijan kelpoisuudesta opetukseen.

Näitä lisävaatimuksia ovat tutkinnonosan suorittamiseen valmistavan koulutuksen käynnistyminen ja tehtävässä vaadittava ajokortti. Puolustusvoimien ammattipätevyyskoulutukseen hyväksytyt koulutuskeskukset ovat ammattipätevyyslaissa tarkoitettuja koulutuskeskuksia. Opetusharjoittelu olisi mahdollista näin myös puolustusvoimien ammattipätevyyskoulutusta antavassa koulutuskeskuksessa. Vastaavasti kuin ajokorttikoulutuksen kohdalla puolustusvoimien liikenneopettajaluvan haltija voisi toimia harjoittelun ohjaajana.

Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset opetusharjoittelusta siten, että ammattipätevyyskoulutusluvan perustason ammattipätevyyskoulutukseen saaneet koulutuskeskukset voisivat toimia opetusharjoittelu antavina koulutuskeskuksina. Asetukseen sisällytettäisiin lisäksi säännös siitä, että opetusharjoitteluna hyväksyttäisiin myös puolustusvoimissa puolustusvoimien ajokorttia varten annettavassa kuljettajakoulutuksessa sekä ammattipätevyyslaissa tarkoitetussa koulutuskeskuksessa suoritettu opetusharjoittelu.

Puolustusvoimien kuljettajakoulutusta antava yksikkö hyväksyttäisiin opetusharjoitteluun vastaavaa menettelyä noudattaen kuin autokoulu, jotta harjoittelun edellytykset varmistetaan. Hyväksyminen tapahtuisi hakemuksesta ja siitä päättäisi Liikenteen turvallisuusvirasto. Sen sijaan ammattipätevyyskoulutusta antavia koulutuskeskuksia ei tarvitsisi erikseen hyväksyä, koska harjoittelu olisi mahdollista vain perustason ammattipätevyyskoulutusta antavassa koulutuskeskuksessa, jotka olisivat Liikenteen turvallisuusviraston tai opetus- ja kulttuuriministeriön erikseen hyväksymiä. Voimassa olevien säännösten

mukaan Liikenteen turvallisuusvirasto hyväksyy puolustusvoimien ammattipätevyyskoulutusta antavat koulutuskeskukset.

Asetukseen sisältyisivät myös säännökset opetusharjoittelun ohjaajalta vaadittavasta liikenneopettajaluvasta, jollaisena puolustusvoimien kuljettajakoulutuksessa hyväksyttäisiin puolustusvoimien liikenneopettajalupa. Vastaavasti ammattipätevyyslain säännösten mukaan siellä annettavassa perustason ammattipätevyyskoulutuksessa opettajalla hyväksytään puolustusvoimien liikenneopettajalupa.

Puolustusvoimien tarpeeseen vastaava liikenneopettajien erikoisammattitutkintoon valmistava koulutus toteutettaisiin ensisijaisesti oppisopimuskoulutuksena. Tämä edellyttää, että valmistavan koulutuksen kustannusten kattamiseksi puolustusministeriö siirtää talousarviostaan 45 000 euron määrärahan opetus- ja kulttuuriministeriön talousarvioon 1.1.2013 alkaen.

Tällä turvataan vuosittain noin 15 puolustusvoimien liikenneopettajan koulutus oppisopimuskoulutuksessa. Muutokset otetaan huomioon puolustusministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön vuoden 2012 budjettivalmistelussa.

Liikenneopettajan erikoisammattitutkintoa järjestävät koulutuksen järjestäjät tiivistävät yhteistyötä keskenään ja puolustusvoimien kanssa, jotta puolustusvoimien tarpeisiin vastaava liikenneopettajien koulutus voitaisiin käynnistää heti vuoden 2013 alusta lukien.

Autokoulut ja puolustusvoimat tiivistäisivät yhteistyötä liikenneopettajien tarvitsemien harjoittelupaikkojen varmistamiseksi autokouluissa ja puolustusvoimien koulutuskeskuksissa sekä puolustusvoimien liikenneopettajien että autokoulujen tarvitsemien liikenneopettajien koulutuksessa.

Yhteistyö mahdollistaa autokouluille myös paremman yhteistyön raskaan kaluston opetuskäytössä.

6 Ehdotusten vaikutukset

Puolustusvoimat kouluttaa vuosittain noin 3 500–3 700 varusmiestä kuljettajaksi, jolla turvataan ensisijaisesti kriisiajan huoltovarmuus. Nämä varusmiehet saavat koulutuksen yhteydessä ammattikuljettajilta vaadittavan perustason ammattipätevyyskoulutuksen, joka oikeuttaa heidät toimimaan myös siviilissä ammattikuljettajan tehtävissä. Puolustusvoimissa annettavalla kuljettajakoulutuksella on suuri merkitys alan työvoiman saatavuuden turvaamisessa siviilipuolella. Alan työvoimasta on nyt jo pulaa ja työvoiman kysynnän ennustetaan edelleen kasvavan. Esitetyllä puolustusvoiminen liikenneopettajakoulutus uudistuksella pystytään paremmin turvaamaan ammattitaitoisten liikenneopettajien saatavuus puolustusvoimien palvelukseen ja turvataan kuljettajien saatavuus niin kriisiajan tehtäviin kuin siviilipuolen kuljettaja-ammatteihin. Uudistuksella lisätään koulutuksen houkuttelevuutta sekä mahdollistetaan myös puolustusvoimien palveluksessa olevien liikenneopettajien siirtyminen alan siviilipuolen tehtäviin.

Esitetyillä muutoksilla voidaan ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja puolustusvoiminen yhteistyötä kehittää ja liikenneopettajakoulutukseen tarvittavien resurssien yhteiskäyttöä tehostaa. Myös yhteistyön tiivistyminen autokoulujen kanssa mahdollistaa raskaan ajoneuvokaluston monipuolisemman ja tehokkaan käytön koulutuksessa ja resurssien turhia päällekkäisyyksiä voitaisiin poistaa. Mahdollista myös raskaan kaluston (kuorma-autot, linja-autot) kaluston ylläpitämisen.

Puolustusvoimien ja siviilipuolen liikenneopettajien koulutuksen ja kelpoisuuksien yhtenäistäminen helpottaa viranomaisten valvontaa ja rekisterin pitämistä, koska enää ei tarvitsisi erotella siviilipuolen ja puolustusvoiminen liikenneopettajia toisistaan.

Tarvittavat lainsäädännölliset muutokset voidaan valmistella ajokorttilakiin liittyvien muiden muutosten yhteydessä vuoden 2012 aikana ja ne tulisivat voimaan tammikuussa 2013.

Puolustusvoimien liikenneopettajien koulutus

Nykyinen malli

- Jakautuu valintoineen kolmelle vuodelle
- Koulutus:
    - valmistava koulutus (9 ov) ja liikenneopettajakurssi (51 ov).

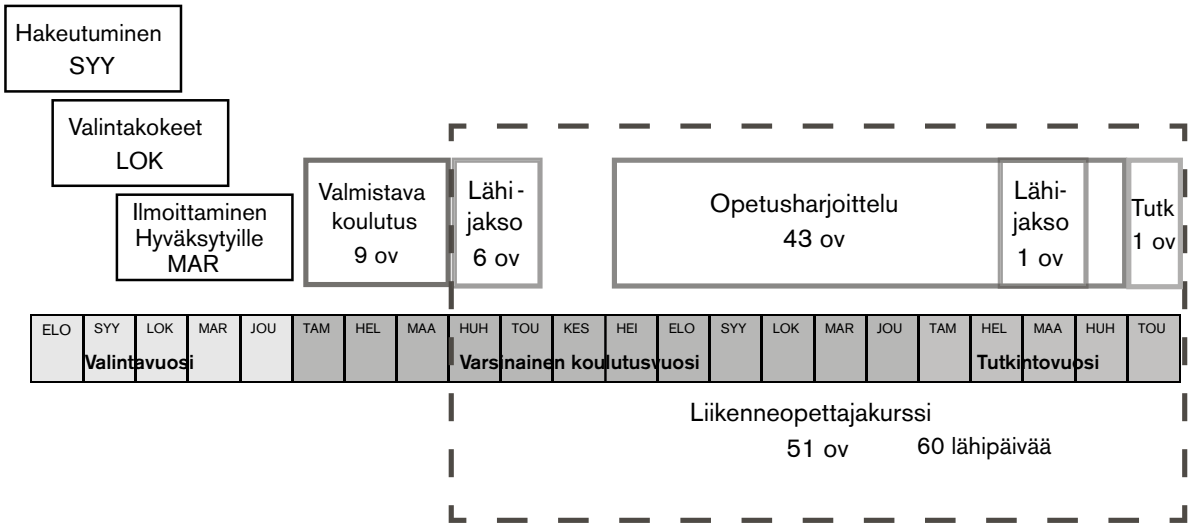

1. Ajokorttilaki

88 §

Liikenneopettajaluvan myöntämisen edellytykset

Liikenneopettajaluvan myöntämisen edellytyksenä B-luokan kuljettajaopetukseen on, että:

---

2) hakija on suorittanut liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon ja siihen liittyvän ~~84 §:n 2 momentissa tarkoitetun~~ opetusharjoittelun;

---

91 §

Liikenneopettajakoulutukseen liittyvä harjoittelu ja opetusharjoittelulupa

~~*Autokoulun opettajana toimiminen opetusharjoitteluluvalla*~~

Edellä 88 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu opetusharjoittelu suoritetaan autokoulussa, joka on hyväksytty opetusharjoittelukouluksi. Muualla kuin autokoulussa suoritettavasta opetusharjoittelusta ja sen ehdoista säädetään liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella. [Kuljettajantutkinnon vastaanottajana B- ja M-luokassa toimimista koskevan tutkinnon osan harjoittelusta säädetään kuljettajantutkintotoiminnan järjestämisestä annetun lain (706/2011) 7 d §:n 4 momentissa ja sen nojalla.]

Opetusharjoitteluluvan ~~autokoulussa tapahtuvaa~~ opetusharjoittelua varten antaa 84 §:n 2 momentissa tarkoitettu oppilaitos, jonka opetuksen järjestämislupaan sisältyy liikenneopettajakoulutusta koskeva erityistehtävä. Lupa annetaan, jos opiskelija on suorittanut hyväksytysti liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon autokoulussa toimimista autokoulutoimintojen hoitamista koskevan liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon perusteiden tutkinnon osan, täyttää 88 §:n 1 momentissa säädetyt liikenneopettajaluvan myöntämisen edellytykset mainitun momentin 1 ja 2 kohtaa lukuun ottamatta ja muut opetusharjoittelua koskevat vaatimukset. Harjoittelijan vähimmäisikä on 21 vuotta.

Edellä 2 momentissa tarkoitetulla koulutuksen järjestäjällä on oikeus saada siltä poliisilta, jonka toimialueeseen koulutukseen hakeutuneen opiskelijan kotikunta kuuluu, lausunto koulutukseen hakeutuneen opiskelijan sopivuudesta liikenneopettajaluvan saamiseen. Opiskelijan sopivuusharkinnassa tarvittavia 88 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuja tietoja saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksiä opiskelijavalinnasta tai opiskeluoikeuden peruuttamisesta. Tässä tarkoitetut tiedot on säilytettävä muista henkilötiedoista erillään ja ne on poistettava rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei enää ole henkilötietolain mukaista perustetta.

---

2. Laki kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä

11 §

Opetushenkilöstö ja opetusvälineet

Ajokorttilain 84 §:n 2 momentissa tarkoitetussa oppilaitoksessa opiskeleva saa osana liikenneopettajan erikoisammattitutkintoon valmistavaa kuljetusalan ammattipätevyyskouluttajana toimimista koskevan tutkinnonosan koulutusta toimia tämän pykälän 2 momentista poiketen opettajana perustason ammattipätevyyskoulutuksessa, jos hänellä on ajokorttilain 91 §:ssä säädetty opetusharjoittelulupa ja hän täyttää muut opetusharjoittelua koskevat vaatimukset.

3. Liikenne- ja viestintäministeriön asetus liikenneopettajan erikoisammattitutkintoon liittyvästä harjoittelusta

§

Opetusharjoittelun suorittaminen muualla kuin autokoulussa

Ajokorttilain 88 §:n 2 momentissa tarkoitettuun liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon tutkinnon osaan liittyvänä harjoitteluna hyväksytään myös puolustusvoimien ajokorttikoulutuksessa suoritettu opetusharjoittelu, jos ajokorttikoulutusta antava yksikkö on hyväksytty opetusharjoittelukouluksi siten kuin autokoulun hyväksymisestä opetusharjoittelukouluksi säädetään

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la culture

Kopijyvä Oy (y-tunnus 0289075-6)
verkkokauppa: www.kopijyva.fi/kopistore
julkaisumyynti@kopijyva.fi
puhelin: (017) 266 2600
Jynkänkatu 8, 70110 KUOPIO
vain verkkokauppamyynti

ISBN 978-952-263-113-8 (nid.)
ISBN 978-952-263-114-5 (PDF)
ISSN-L 1799-0327
ISSN 1799-0327 (painettu)
ISSN 1799-0335 (PDF)